

Rasspecifik avelsstrategi för **Vit herdehund**

2023 - 2027

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning	5
Förankringsprocess i rasklubben.....	5
Rasens historia, bakgrund och utveckling	7
Övergripande avelsmål för rasen	7
Lägesbeskrivning population.....	9
Registreringssiffror.....	9
Genomsnittlig kullstorlek och antal registrerade kullar	10
Inavelsökning	11
Genetisk inavelsgrad	11
Grundareffekten, flaskhalseffekten och matadoravel	13
Artificiell insemination och dubbelparning	13
Avelsdjuren och deras ålder, avkommor och barnbarn	14
Lägesbeskrivning hälsa.....	16
De fem främsta dödsorsaker.....	16
De fem främsta orsakerna till veterinärbesök.....	17
Höftledsdysplasi	17
Armbågsledsdysplasi.....	19
Hud.....	20
Mage och tarm.....	20
Reproduktion	20
Lägesbeskrivning mentalitet	21
Mentalbeskrivning Hund.....	21
Lekfullhet	21
Jaktintresse	22
Socialitet	22
Aggressivitet.....	23
Nyfikenhet/Orädsla	23
Svenska Brukshundklubbens statistik	24
Mentaltest	24
Lägesbeskrivning arbetsegenskaper	25
Bruksprov	25

Tjänstehundar	26
Övriga prov och tävlingar	26
Lägesbeskrivning exteriör	27
Utställningsresultat	27
Exteriörbeskrivning	27
Kortsiktiga mål avseende population och hälsa (5 år)	28
Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)	28
Långsiktiga mål avseende population och hälsa (10-15 år)	29
Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)	29
Kortsiktiga mål avseende mentalitet och arbetsegenskaper (5 år)	30
Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)	30
Långsiktiga mål avseende mentalitet och arbetsegenskaper (10–15 år)	31
Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)	31
Kortsiktiga mål avseende exteriör (5 år)	32
Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)	32
Långsiktiga mål avseende exteriör (10-15 år)	32
Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)	32
Checklista för uppfödare och valpköpare – följer kullen RAS?	33

Sammanfattning

Vit herdehundklubb ska främja avel av sunda vita herdehundar genom att möjliggöra inmönstring av nytt genetiskt material i samarbete med SBK/SKK, öka antalet individer som används i avel, öka kunskapen om rasens genetiska inavelsgrad och minska den stamtavleberäknade inavelsökningen.

Vit herdehundklubb ska arbeta för att sociala, lekfulla och trygga individer används i avel, att ett större antal hundar mentalbeskrivs och att exteriören bibehålls.

Inledning

På Svenska Kennelklubbens (SKK) Kennelfullmäktige 2001 fattades beslutet att det för varje hundras skall finnas en rasspecifik avelsstrategi, RAS. RAS är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKK:s avelspolicy anger målen tillsammans med rasstandarderna och strategin beskriver vägen mot målet. Strategin är skriven utifrån rasens nuvarande tillstånd¹ och är framåtblickande. Den bör hållas levande genom regelbunden utvärdering och uppdatering vartefter ny forskning och nya kunskaper erhålls.

För att sammanställa denna RAS har Vit herdehundklubb använt sig av information från SKK:s Avelsdata, Koiranet Avelsdata, Agria Breeders Profile, Embark samt en hälsoenkät² som tagits fram av Svenska Brukshundklubben (SBK) och besvarat av ägare av vit herdehund³.

Förankringsprocess i rasklubben

Vit herdehunds första RAS skrevs år 2006. Det har sedan gjorts en utvärdering av RAS årligen fram till och med 2019. Revideringen av RAS påbörjades 2020 och förankrades hos medlemmarna under slutet av 2021 och första halvåret av 2022.

- Ett informationsmöte för uppfödarna hölls den 9 juni 2021.
- Ett informationsmöte öppet för alla medlemmar hölls 31 augusti 2021. På mötena den 9 juni och 31 augusti lyfte VHK problematiken kring vår ras genetiska inavelsgrad och att detta var en del av arbetet med RAS.
- VHK skickade ut ett första utkast av RAS den 29 december 2021.
- VHK publicerade ett andra utkast av RAS på hemsidan den 13 januari 2022 samt notis om detta på Vit herdehundklubbs Facebook-sida.
- Den 21 januari 2022 publicerades en notis på Vit herdehundklubbs Facebook-sida med påminnelse om att anmäla till vårt onlinemöte den 26 januari 2022 samt att sista anmälningsdag var den 23 januari 2022.
- Den 26 januari 2022 höll VHK ett onlinemöte öppet för alla medlemmar där delar av RAS diskuterades.
- Senaste den 31 januari 2022 ville VHK ha skriftlig återkoppling på RAS.

¹ Om inte annat uppges i dokumentet har statistiken angående rasens nuvarande tillstånd inhämtats från SKK:s avelsdatasystem.

² Se bilaga 2. Hälsoenkät 2021.

³ Omslagsbildens fotograf är Stefan Hallberg.

- Den 18 februari 2022 publicerades en notis på Vit herdehundklubbs Facebook-sida om ett gratis webinar hos SKK avseende rasspecifika avelsstrategier. VHK deltog med en styrelsemedlem, tillika författaren av RAS.
- Önskemål om förlängd frist inkom varpå svarsfristen flyttades fram till 15 mars 2022.
- Inbjudan till nytt onlinemöte publicerades på hemsidan den 18 mars 2022. Senast anmälningdag för deltagande var satt till den 6 april 2022, mötet hölls den 9 april 2022.
- Den 29 mars 2022 publicerades en notis på Vit herdehundklubbs Facebook-sida där VHK påminner om onlinemötet den 9 april 2022 samt att föranmälan stänger den 6 april 2022.
- Den 30 mars 2022 publicerades Korta fakta om RAS på hemsidan samt en påminnelse om att anmäla till onlinemötet den 9 april med länk till anmälan samt upplysning om att senaste anmälningdag är 6 april.
- Den 15 maj 2022 publicerades tredje och sista utkastet av RAS på hemsidan. Samtliga som skickat in någon form av återkoppling på RAS har tillfrågats om deras återkoppling får publiceras (anonymiserat) på VHK:s hemsida, detta då VHK har haft för avsikt att vara så inkluderande och transparent som det är möjligt i arbetet med RAS. Återkopplingarna som VHK fick tillåtelse att publicera lades ut på hemsidan samtidigt som sista utkastet av RAS. Notis om publiceringen av RAS, uppdaterade bilagor samt återkopplingarna publicerades på klubbens hemsida i nyhetsflödet samt på sociala medier.
- Medlemmarna bjöds in genom hemsidan (publicerades 12 maj 2022) till ett avslutande informationsmöte den 21 juni kl. 19:00-21:00.
- Den 13 juni 2022 uppdaterades Bilaga 2 Stamtavlor och DNA.
- Den 21 juni 2022 hölls det avslutande informationsmötet online.
- RAS samt bilagor skickades in för godkännande av SBK och SKK den xx xxxx 2022. [uppdateras senare]
- RAS godkändes xx xxxx 2022. [uppdateras avslutningsvis]

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Vit herdehunds historia är den tyska schäferns fram till 1933, då den vita färgen förbjöds i Tyskland. Efter förbudet försvann de i stort sett från Europa, utom i England, USA och Kanada. De första vita herdehundarna importerades till Schweiz i början av 1970-talet. Rasen registreras som egen ras sedan 1991 och förekommer nu frekvent över hela Europa. I Sverige erkändes rasen av Svenska Kennelklubben (SKK) år 2000.

Sedan 2010 ingår vit herdehund bland de raser som Svenska Brukshundklubben (SBK) har övergripande avelsansvar för – ett avelsarbete som strävar mot att få fram friska och funktionsdugliga hundar⁴. Den vita herdehunden är en mycket sportig hund som uppskattar aktivitet och passar till de flesta bruks- och hundsportgrenar. Den används idag också som social tjänstehund och assistanshund. Rasen är intelligent och mångsidig vilket kräver en engagerad förare. Den är lättlärd, lyhörd, reagerar snabbt och är samarbetsvillig. Rasen kan vara neutralt inställd till okända och även vakta när någon närmar sig hemmet.⁵

Övergripande avelsmål för rasen

Vit herdehundklubb arbetar i enlighet med Svenska Kennelklubbens avelspolicy och Svenska Brukshundklubbens stadgar för rasklubbar. Rasklubben ska väcka intresse och främja avel av sunda vita herdehundar samt utveckla och bevara dess bruksegenskaper.

⁴ <https://www.brukshundklubben.se/hundar/brukshundraser/vit-herdehund/>

⁵ Ibid.

Den vita herdehunden betraktas som en relativt frisk ras och det är något Vit herdehundklubb i samarbete med uppfödarna⁶ och hundägarna vill fortsätta att bevara.

Rasstandarden fastställdes av Fédération Cynologique Internationale (FCI) General Committee 2011 (FCI-nummer 347) och är den standard som Vit herdehundklubb arbetar för att bevara. Nedanstående punkter utgör prioriteringsordningen för de grundläggande riktlinjerna i avelsarbetet:

1. Hälsa

2. Mentalitet

3. Arbetsegenskaper

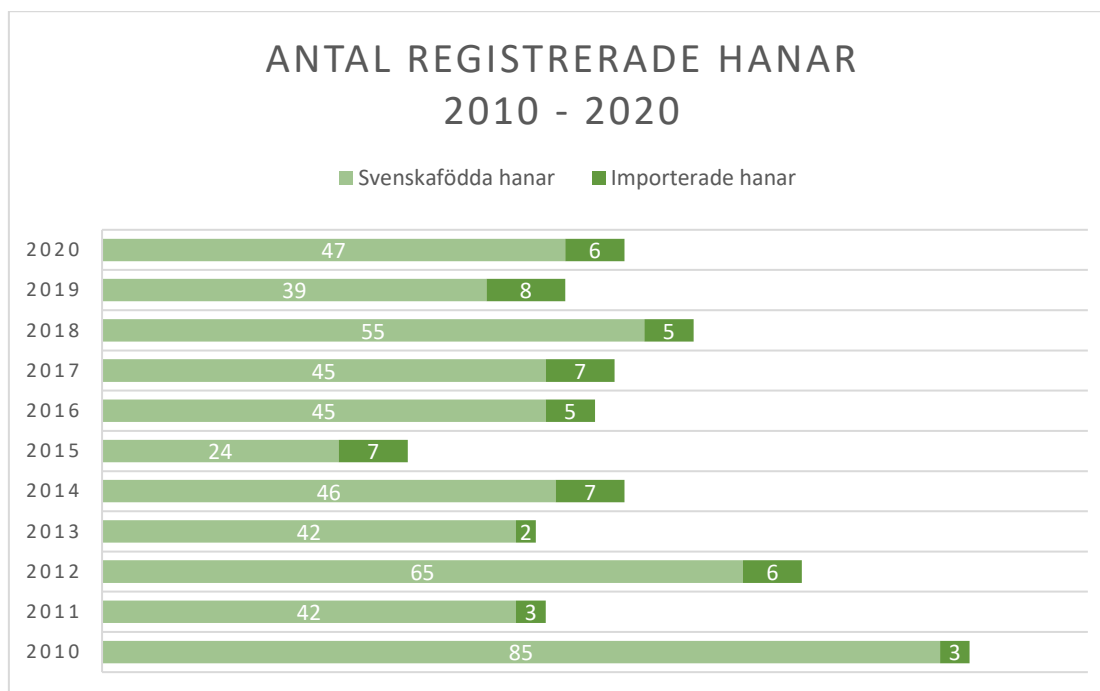
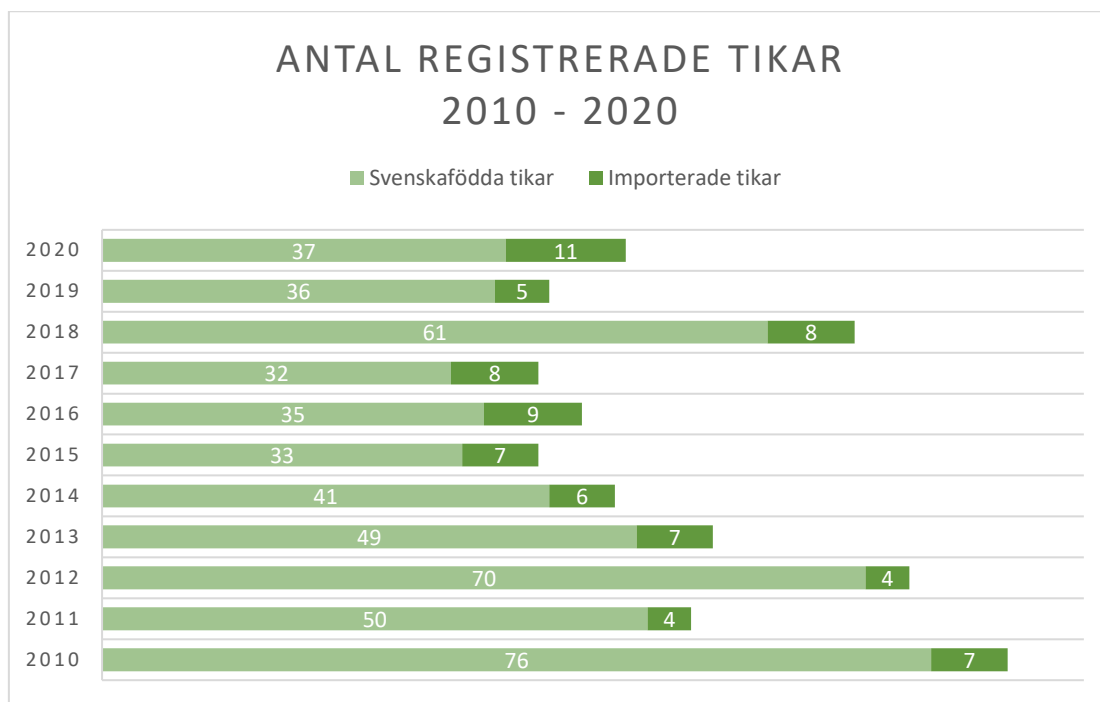
4. Exteriör

⁶ Med uppfödare menas varje person som upplåter sin hund till avel, såväl registrerade uppfödare som hanhundsägare. SKK:s grundregel §2 angående avelsetik: "Varje medlem som upplåter sin hund till avel ska vara väl förtrogen med SKK:s avelspolicy samt med rasens standard, provbestämmelser, registreringsbestämmelser och rasspecifika avelsstrategi."

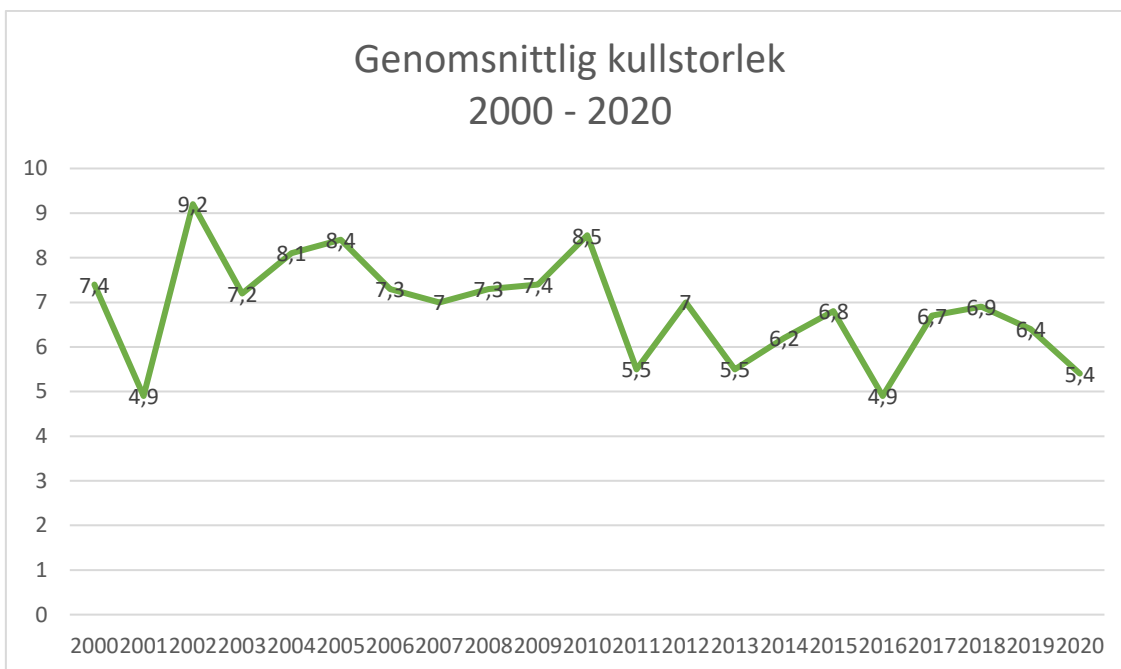
Lägesbeskrivning population

Populationen av vit herdehund i Sverige är liten. Det har registrerats i genomsnitt 108 hundar per år under tidsperioden 2010–2020 varav 11% har varit importerade från andra europeiska länder och ett fåtal från andra kontinenter.

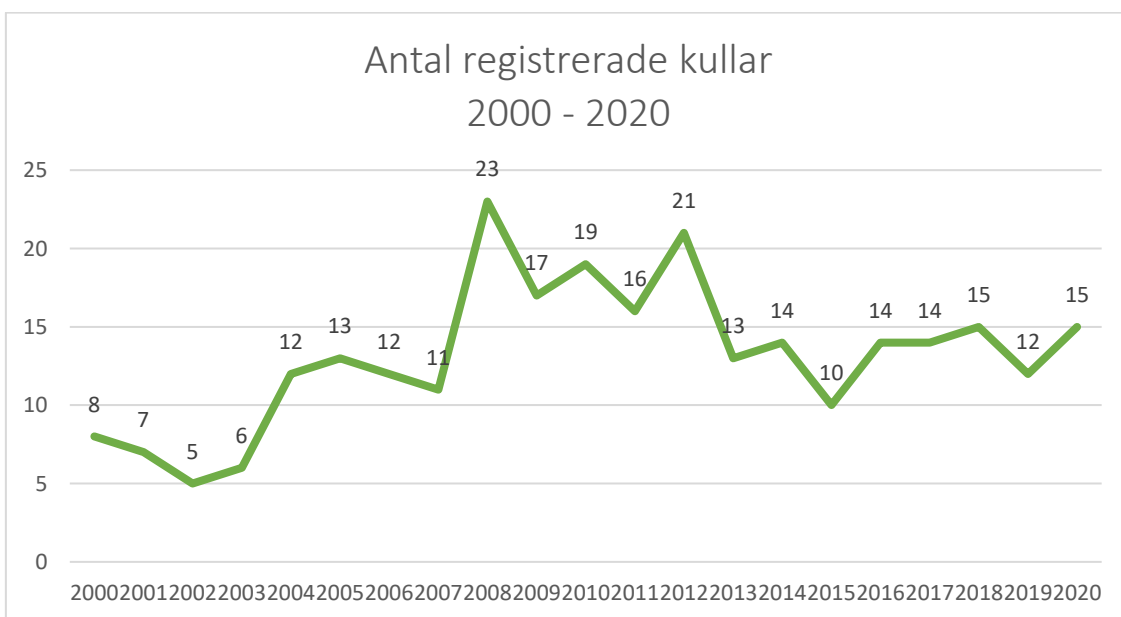
Registreringssiffror

Genomsnittlig kullstorlek och antal registrerade kullar

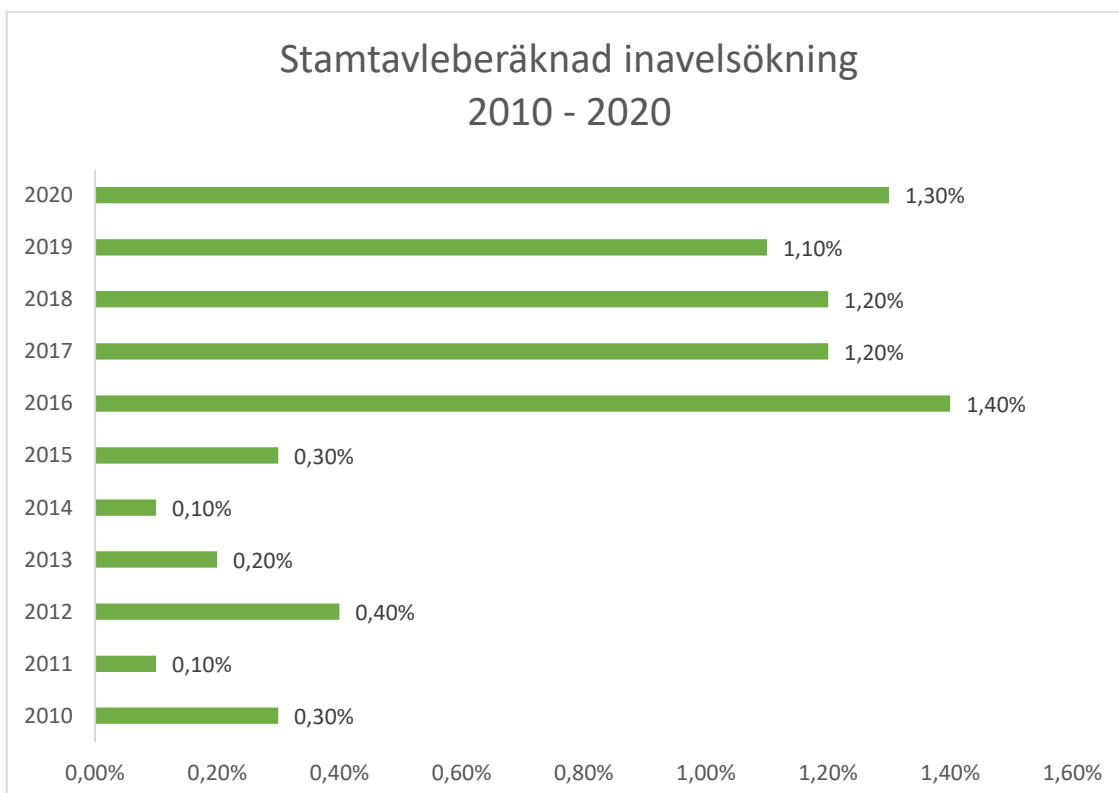

Kullstorleken har minskat sedan registreringen påbörjades. Mellan åren 2000–2010 låg kullstorleken på ett genomsnitt på 7,5 valpar jämfört med kullstorleken åren 2011–2020 då genomsnittet hamnade på 6,1 valpar. I genomsnitt 1,4 valpar (**20%**) färre valpar per kull är en relativt markant nedgång i kullstorleken.

Inavelsökning

I en ras med stängd stambok kan inaveln aldrig minska. Det är därför viktigt att försöka hålla *inavelsökningen* så minimal som möjligt. *Inavelsgraden* som anges i hundarnas stamtavla är i själva verket en beräknad inavelsökning i fem generationer. Rasens genomsnittliga inavelsökning beräknad över fem generationer har ökat sedan 2016.

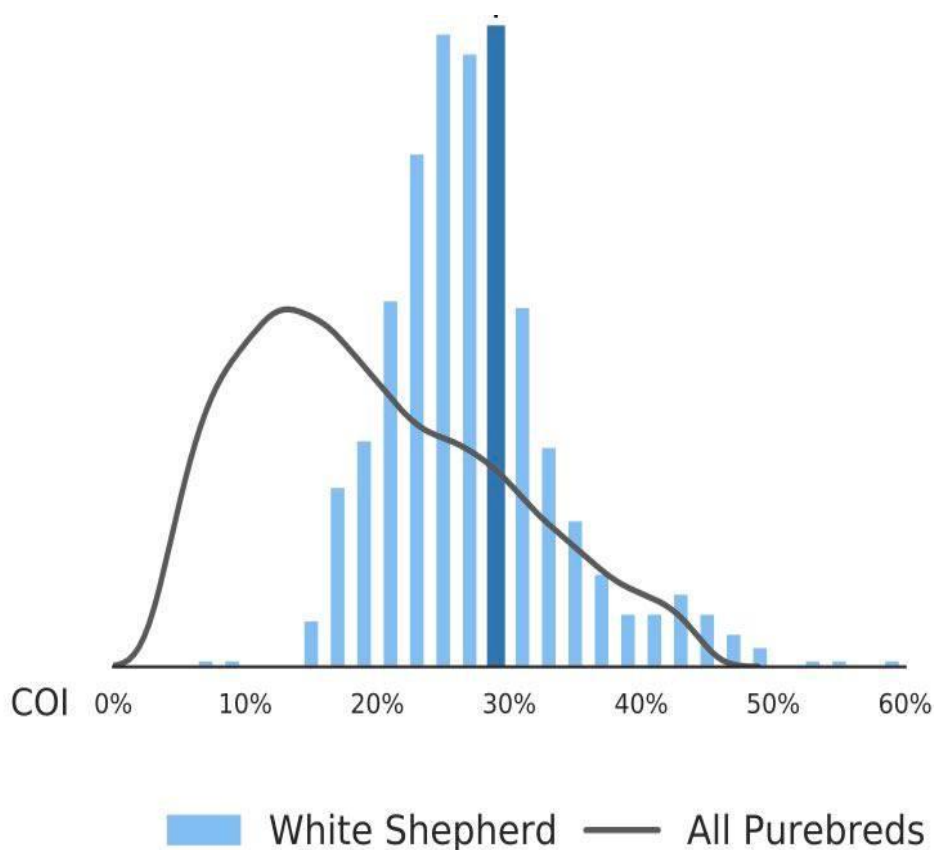
Genetisk inavelsgrad

Bortsett från att beräkna inavelsgraden över fem generationer finns det idag DNA-teknik som visar hundens genetiska inavelsgrad, eller antalet homozygota alleler i varje genpar. Våra hundars gener nedärvs inte enbart i fem generationer utan i en oändligt mycket längre tid än så. Dagens genetiska inavelsgrad⁷ hos den vita herdehunden ligger högt. Ett genomsnitt för ett antal testade hundar⁸ visar att den genetiska inavelsgraden ligger i genomsnitt på 27,1%. Det är högre än vad en far-dotter eller helsyskonparning skulle ge i en stamtavleberäknad inavelsökning⁹.

⁷ Embarks diagram över den genetiska inavelsgraden hos samtliga renrasiga hundar svart linje, och hos alla som har DNA som vit herdehund i blått (mörkblå stapel visar en testad individs resultat). Diagrammet visar hur det ser ut i november 2021. Grafen kan komma att ändras då fler hundar testas.

⁸ Se bilaga 2 Stamtavlor och DNA

⁹ Enligt Wright's system som används av SKK ger en far-dotter eller helsyskonparning 25% inavelsgrad i stamtavlan.

”Parning mellan besläktade individer ökar inte bara risken för att recessiva defektanlag ska dubbleras. Åtskilliga studier visar att inavel också har en negativ inverkan på egenskaper som är förknippade med reproduktion och överlevnad, så kallade fitness-egenskaper. Det begrepp som används för att beskriva denna påverkan är inavelsdepression. Något som bland annat kan ta sig uttryck i minskad fruktsamhet hos föräldradjuren eller försämrad tillväxt och livskraft hos avkomman. Sett till en hundras som helhet är en konsekvens av att vissa genvarianter dubbleras och blir vanligare i populationen, att andra i sin tur blir ovanliga eller rentav går förlorade. Inavel reducerar på det här sättet den genetiska variationen i rasen och undergräver möjligheterna till en långsiktigt hållbar utveckling.”¹⁰

¹⁰ <https://www.skk.se/sv/uppfoadning/avel-och-uppfoadning/genetik-och-avel/inavel/>

Grundareffekten, flaskhalseffekten och matadoravel

Den höga genetiska inavelsgraden är inte unikt för den vita herdehunden, många av våra renrasiga hundar har idag en hög inavelsgrad. Sannolikt har den vita herdehundens höga genetiska inavelsgrad skapats redan vid grundandet av schäfern. Samtliga nu levande schäfrar och därmed vita herdehundar härstammar från fyra individer, hanhunden Horac och tre tikar varav två var mor och dotter.

Med stängda stamböcker kan inget nytt genetiskt material tillföras och detta innebär att den genetiska inavelsgraden i en ras med stängd stambok aldrig kan minska. Det vi ser i vår ras idag är det som kallas för "founders effect" eller **grundareffekten**.¹¹

I tillägg till "founders effect" har den vita herdehunden genomgått ett flertal så kallade "flaskhalsar"¹². En känd flaskhals som påverkat många raser var världskrigen, en annan flaskhals som påverkat just den vita herdehunden var att denna skiljdes ut från schäfern.

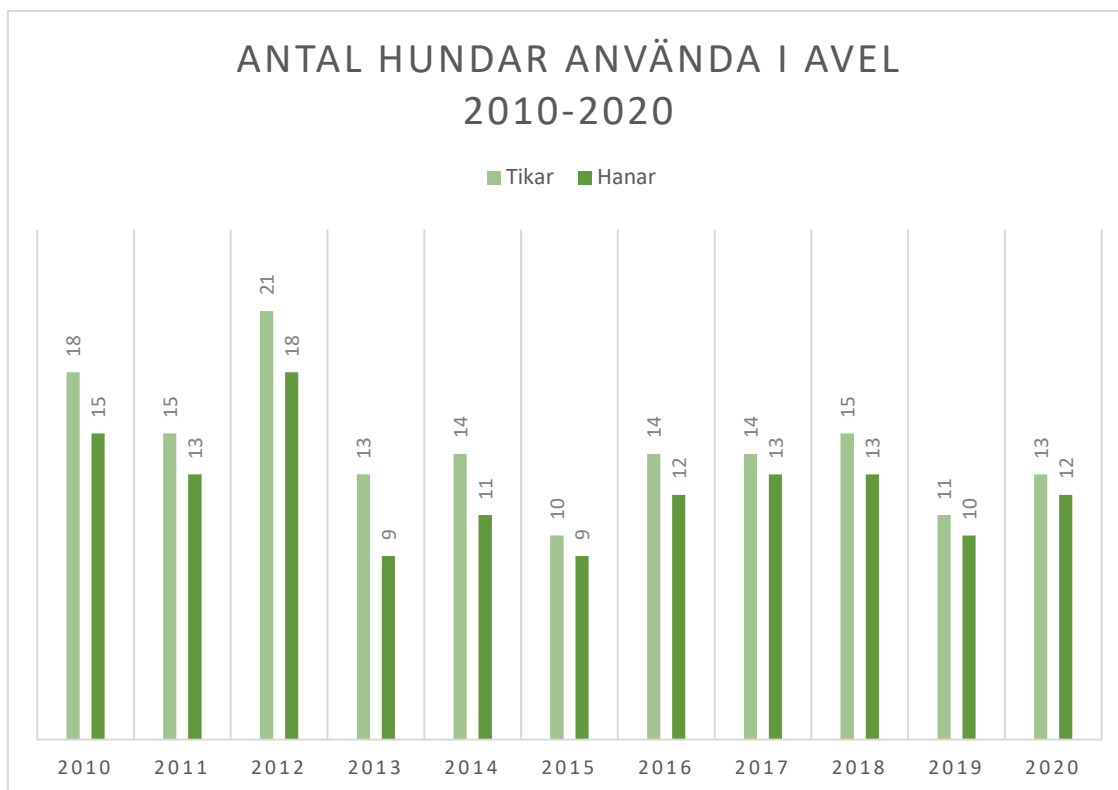
Matadoravel betyder att enskilda avelsdjur överanvänds. Resultatet blir att den enskilda hunden får ett stort inflytande på populationen och att avelsbasen kraftigt underutnyttjas. Hos vår mycket begränsade population är detta ett allvarligt problem då den genetiska variationen dräneras i ett högre tempo än nödvändigt och därmed påverkar populationen i stort och över tid. För mer information avseende vilka individer det är som har 25 svenskfödda valpar eller fler samt vilka individer som har 40 svenskfödda barnbarn eller fler se Bilaga 1 Diagram och tabeller.

Artificiell insemination och dubbelparning

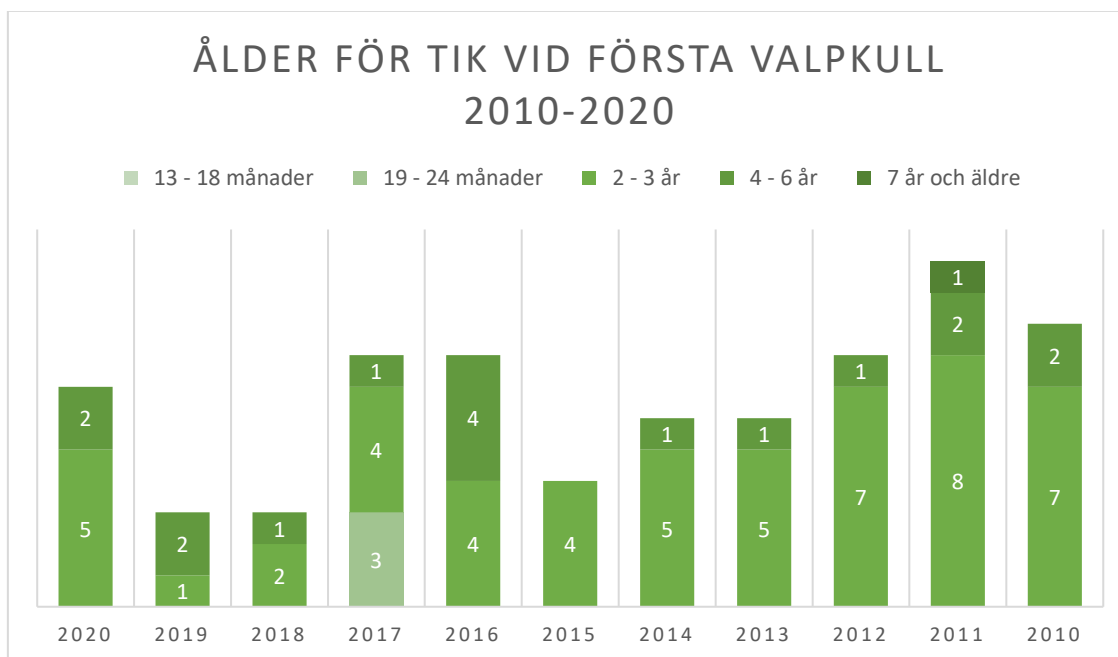
För att bibehålla den existerande genetiska variationen kan uppfödare välja att inseminera en tik med sperma från en hanhund som till exempel bor för långt borta för att det ska vara rimligt att resa. Uppfödaren kan också välja att inseminera tiken med sperma från två olika hanhundar, alternativt låta tiken para sig med två olika hanhundar. Vit herdehundklubb ställer sig positiv till detta och rekommenderar den uppfödare som är intresserad av detta att ta del av regelverket som finns på SKK:s och Jordbruksverkets hemsidor.

¹¹ Ett fenomen som uppträder när en liten grupp inom en population förvandlas till en isolerad enhet (grundargrupp). Undergruppens genpool innehåller bara en bråkdel av den ursprungliga populationens genetiska mångfald, vilket leder till ökad förekomst av vissa sjukdomar i gruppen, särskilt sådana som är autosomt recessiva. <https://mesh.kib.ki.se/term/D018703/founder-effect>

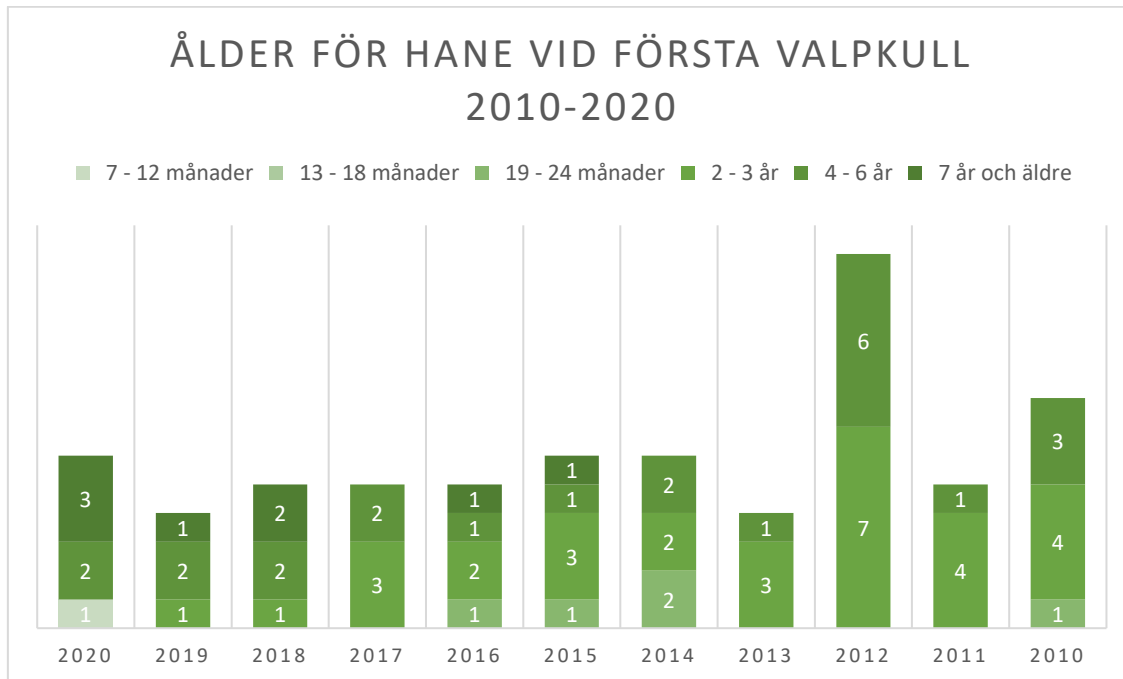
¹² Flaskhals – en drastisk reduktion av en populationsstorlek som medför att den genetiska variationen minskar kraftigt genom att endast ett fåtal individer används i avel. <https://www.skk.se/sv/uppfoadning/avel-och-uppfoadning/genetik-och-avel/hundavel-ny-bok/ordlista-avel-och-genetik/>

Avelsdjuren och deras ålder, avkommor och barnbarn

Under tidperioden 2010–2020 har det registrerats totalt 1190 vita herdar i Sverige (varav 135 hundar är importerade). Under samma tidsperiod har totalt 86 tikar använts i avel. Motsvarande siffra för hanarna är 85. Detta innebär att 171 hundar, av totalt 1190 registrerade hundar har använts i avel under 2010–2020.

Under tidsperioden 2010–2020 debuterar 71% av tikarna i avel i en ålder av 2–3 år. Under tidsperioden 2000–2009 debuterade 64% av tikarna i en ålder av 2–3 år. Användningen av unga tikar har alltså ökat under de senaste 10 åren.

Användningen av hanar inom åldersspannet 2–3 år utgör mer än hälften av de hanar som debuterar inom avel (53%) i tidsperioden 2010–2020. Under tidsperioden 2000–2009 debuterade 53% av hanarna i en ålder av 2–3 år. Användningen av unga hanar är alltså konstant.

För information angående antal avkommor och barnbarn efter enskilda hundar, se bilaga 1 Diagram och tabeller.

Lägesbeskrivning hälsa

Vit herdehund anses vara en relativt frisk och sund ras utan exteriöra överdrifter som finns i andra raser (till exempel brakycefala/kortnosiga hundar eller andra överdrifter) som kan äventyra hundarnas hälsa.

De hälsoresultat som är kopplade till hundarnas fysiska hälsa som registreras i SKK:s databas är höftledsröntgen, armbågsröntgen, samt resultat av ögonlysning.

Vit herdehundklubb har med hjälp av SBK inhämtat information avseende rasens hälsa genom en hälsoenkät. Enkäten besvarades av ett relativt stort antal hundägare och ger således en ganska god inblick i rasens nuvarande hälsa¹³.

Försäkringsbolaget Agria är en av de största aktörerna på marknaden för hundförsäkringar i Sverige. De tar regelbundet fram statistik om skadefrekvens, skadeorsak, avlivningsorsak och mycket mer¹⁴. Det finns dock ett antal parametrar i Agrias statistik som kan ge en mindre komplett beskrivning av den vita herdehundens hälsa. Enligt hälsoenkäten är 36% av de vita herdarna försäkrad hos Agria. Veterinärbesök som inte kommer upp i kostnader som överstiger självriskan faller också bort från Agrias statistik. Problem som är relaterade till mentalitet täcks inte av försäkringen och syns därmed inte heller.

För att få en så helhetlig bild som möjligt över vit herdehunds hälsa har därför Agrias information kompletterats med information från den finska kennelklubbens databas Koiranet¹⁵ hälsoenkäten¹⁶ och självklart SKKs avelsdata. I Koiranet registreras enbart data kopplad till den finska populationen men med hänvisning till rasens begränsade genetiska population är de finska hundarna¹⁷ mycket nära besläktade med våra svenska hundar.

De fem främsta dödsorsaker¹⁸

1. Cancer (genomsnittlig livslängd 8 år 11 månader. 18%)
2. Ålderdom (genomsnittlig livslängd 12 år 1 månad. 18%)
3. Ospecificerad dödsorsak (genomsnittlig livslängd 7 år 11 månader. 11%)
4. Skelett- eller ledsjukdom (genomsnittlig livslängd 7 år. 10%)
5. Ryggsjukdom (genomsnittlig livslängd 8 år. 7%)

¹³ Bilaga 2. Hälsoenkät 2021.

¹⁴ Vit Herdehund Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011-2016

¹⁵ <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

¹⁶ Bilaga 2. Hälsoenkät 2021.

¹⁷ 2021-08-18 innehåller dödsorsaksstatistiken 602 hundar i finska Koiranet.

¹⁸ <https://jalostus.kennelliitto.fi/>, 2021-08-18

De fem främsta orsakerna till veterinärbesök¹⁹

1. Rörelseapparaten
2. Skada
3. Mage/tarm
4. Hud
5. Cancer

Då det saknas statistik över ett antal av de ovanstående sjukdomarna får dess punkter ses som indikationer.

Höftledsdysplasi

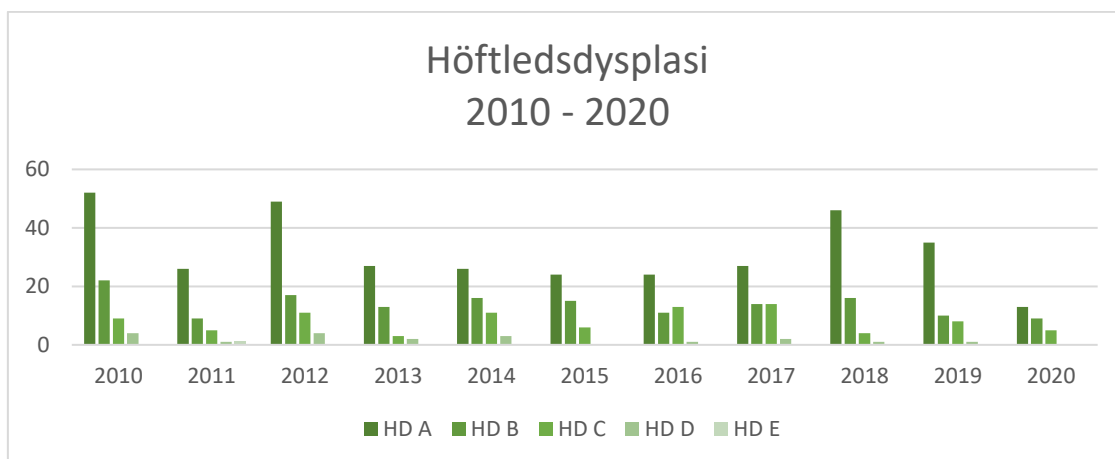
Enligt det hälsoprogram som gäller för vit herdehund får avkommor efter föräldradjur som inte har känd höftledsstatus inte registreras. Sedan 2017 görs det beräkning av HD-index och SKK:s rekommendation är att föräldradjurens genomsnittliga HD-index vid parningstillfället är större än 100. Hund med höftledsstatus D eller E får inte användas oavsett HD-index.

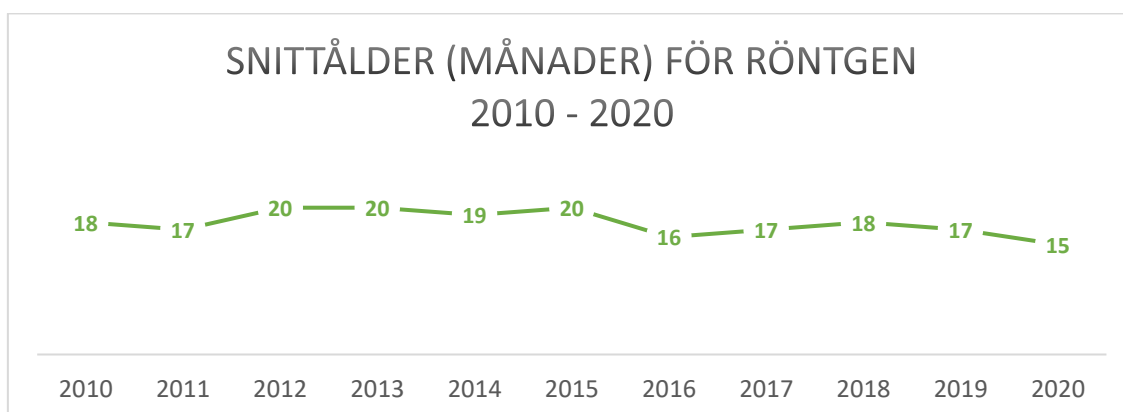
Sedan år 2000 har det registrerats 1083 höftledsresultat i SKK:s avelsdatabas. Eftersom HD A och HD B klassas som normala höftleder har 80% av de vita herdehundarna över tid haft så kallat "fria höfter". Nedanstående diagram visar röntgenresultaten hos hundar med födelseår från 2010 till 2020.²⁰

¹⁹ Vit Herdehund Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011-2016

²⁰ År 2020 kan komma att se annorlunda ut när fler hundar från den årskullen röntgas.

Antal röntgade hundar ligger under tidsperioden 2000–2020 på 57%. Delas denna tidsperiod mellan 2000–2010 och 2011–2020 framkommer en tydlig positiv utveckling. Under den första tidsperioden röntgades 52% och under den senare tidsperioden röntgades 62%.

Då höftledsindex infördes år 2017, först som krav sedermera omgjort till rekommendation, är det för tidigt att utvärdera eventuella förändringar avseende höftledshälsan vid tidpunkten för skrivandet av denna RAS. En trend kan eventuellt vara att ålder för röntgen sjunker efter att index infördes.

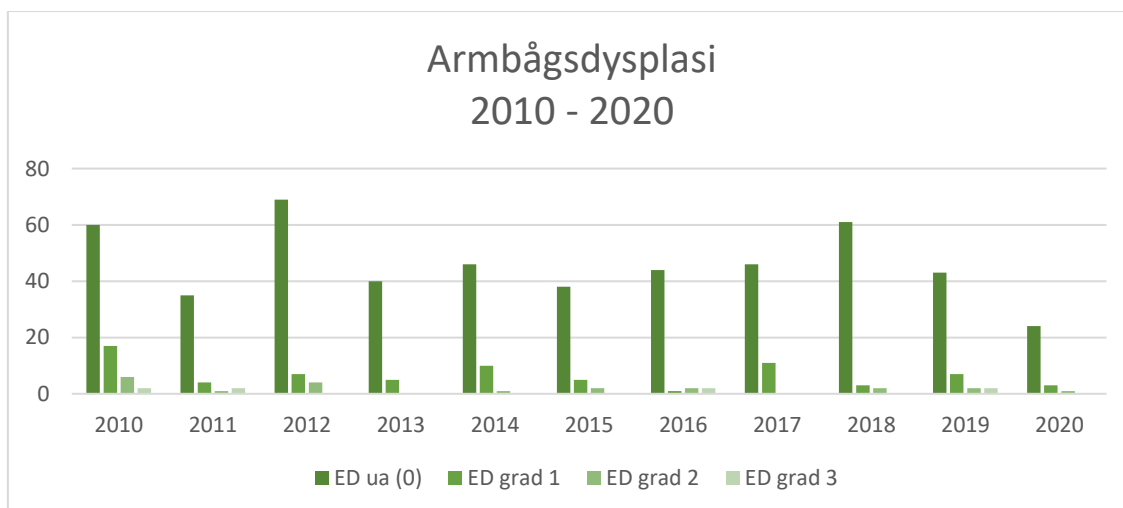
Armbågsledsdysplasi

Avkommor efter vit herdehund får registreras även om föräldradjuren inte har känd armbågsstatus. Om en enskild hund kan tänkas tillföra rasen genetisk variation kan den användas i avel trots ED1. Hundar som har ED 2 eller ED 3 får aldrig användas.

Sedan år 2000 har det registrerats 1060 armbågsresultat i SKK:s avelsdatabas, av dessa resultat har 85% ED 0, 12% ED 1, 2% ED 2, och 1% ED 3.

Antal röntgade hundar ligger under tidsperioden 2000–2020 på 56%. Delas denna tidsperiod mellan 2000–2010 och 2011–2020 framkommer en positiv utveckling. Under den första tidsperioden röntgades 50% och under den senare tidsperioden röntgades 62%. Den genomsnittliga åldern för röntgen av armbågar är samma som för höftledsröntgen.

Då armbågsindex infördes som avelsverktyg år 2017 är det för tidigt att utvärdera eventuella förändringar avseende armbåghälsan vid tidpunkten för skrivandet av denna RAS. En trend kan eventuellt vara att ålder för röntgen sjunker då genomsnittet för röntgen gjordes vid 16 månader under 2018–2019.

Hud

Klåda hos hund kan bero på olika saker och visa sig på olika sätt. Orsakerna till klåda kan delas in i fyra grupper; parasiter, infektioner, allergier och övriga orsaker. Hudproblem är en av de fem vanligaste orsakerna till veterinärbesök för vit herdehund enligt Agrias statistik.

I hälsoenkäten ställdes frågan: Har din hund haft hudproblem eller klåda? 103 (34%) svarade ja, 198 (66%) svarade nej. 116 valde att inte besvara denna fråga. De främsta orsakerna som uppges är allergier och eksem.

Mage och tarm

I hundens magtarmkanal finns tarmfloran som uppfyller många funktioner, bland annat tillverkningen av näringsämnen som vitaminer och fettsyror. Närmare 90% av hundens immunförsvar är samlat i tarmkanalen och skyddar hunden mot sjukdomsframkallande bakterier och virus som hunden utsätts för under livets gång. Mage-tarmfunktionen är viktig då den kan påverka hela hundens kropp och mående. Hos vit herdehund är problem med mage och tarm en av de 5 främsta anledningarna till veterinärbesök.

I hälsoenkäten ställdes frågan: Har din hund haft matsmältnings- och/eller tarmproblem? 62 (21%) svarade ja, 236 (79%) svarade nej. 119 valde att inte besvara denna fråga. Vanligast bland svaren är att hunden får diarré på grund av överkänslighet/allergi mot ett bestämt protein/proteiner, några hundar har haft inflammation i bukspottskörteln, några har drabbats av Giardia och några har på grund av medicinering fått problem med magen.

Reproduktion

Då ingen statistik finns över de problem som anses höra till reproduktion är det inte möjligt att beskriva detta på ett tillförlitligt sätt. I de allra flesta fall kan den vita herdehunden förmera sig genom en normal parning och en normal förlossning. Svårigheter att föröka sig genom naturlig parning genom att hanen och/eller tiken inte har tillräcklig könsdrift eller förmåga förekommer men är inte kartlagd. Tikar som "går tomma", det vill säga inte blir dräktiga trots en normal parning förekommer också, men inte heller det finns det någon statistik på. Tikar som är värksvaga eller på grund av andra anledningar inte kan föda normalt förekommer, likaså dödfödda eller livssvaga valpar. Den enda statistiken som finns på detta området är kullstorlek vilket vi ser en negativ utveckling av. Vid en studie²¹ av rasen Golden Retriever slår forskarna fast att inavelsdepression leder till minskad kullstorlek, vilket skulle kunna vara en applicerbar förklaring på den minskade kullstorleken även hos vit herdehund.

²¹ <https://www.morrisanimalfoundation.org/article/inbreeding-depression-reduces-litter-sizes-golden-retrievers>

Lägesbeskrivning mentalitet

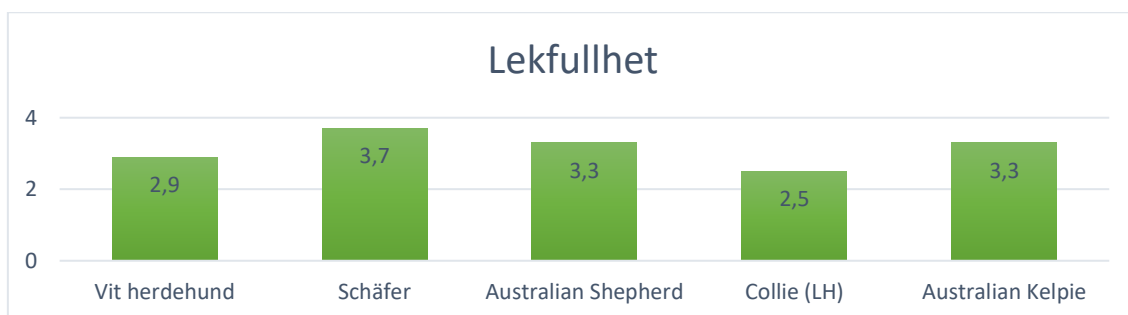
Mentalbeskrivning Hund

Antal hundar med känd mental status inom tidsperioden 2010 – 2020 är 490. Totalt har det under samma tidsperiod registrerats 1190 vita herdehundar i Sverige. Det betyder att ungefär 41% av hundarna har genomfört mentalbeskrivning²².

Utifrån den data som finns tillgänglig har informationen som följer sammanställts och för att ge en bättre förståelse har vit herdehund jämförts med fyra tillfälligt utvalda bruksraser.

Lekfullhet

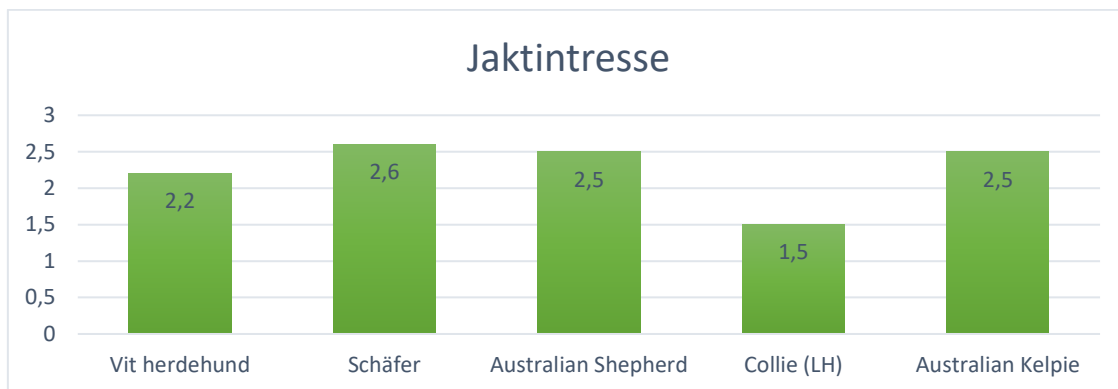
Beskriver hundens allmänna intresse att leka föremålslekar med människor. Beskrivningen görs utifrån skalan litet intresse till stort intresse. Vit herdehund skall vara livlig, gladlynt, lättlärd och uppskatta aktivitet.

²² För mer information angående antal genomförda mentalbeskrivningar och avbrutna mentalbeskrivningar se Bilaga 1 Diagram och tabeller.

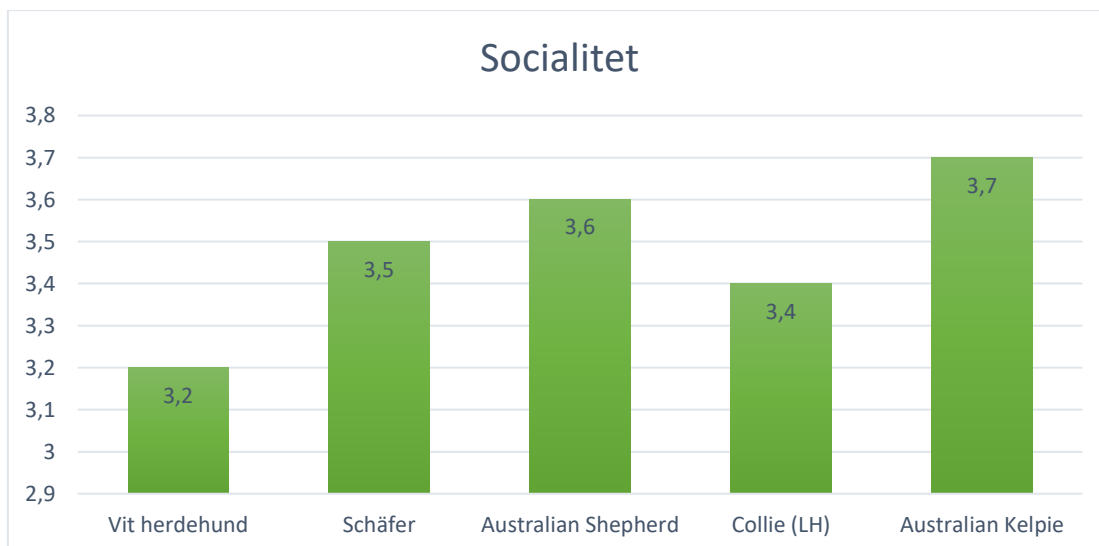
Jaktintresse

Jaktintresse beskriver hundens benägenhet att springa efter ett litet byte och är en egenskap som är mer relaterat till lekfullhet än en hunds faktiska intresse att jaga efter levande vilt.

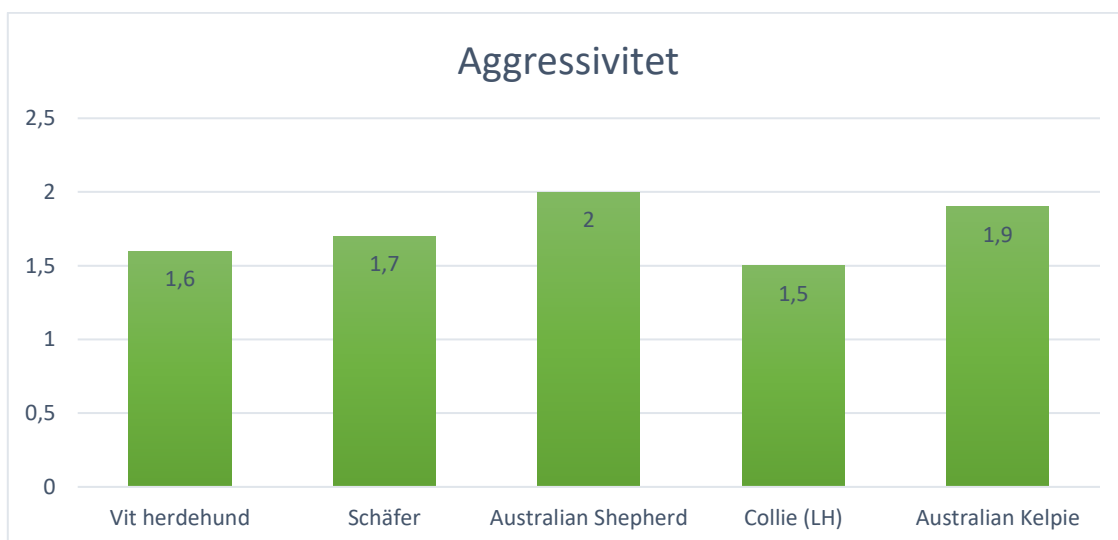
Socialitet

Socialitet beskriver hundens attityd vid möte med en främmande person; från reserverad och tillbakadragen till aktivt hälsande och stor vilja att följa och hanteras. Ju högre genomsnitt på just denna egenskap, ju större självförtroende har hunden i sociala situationer.

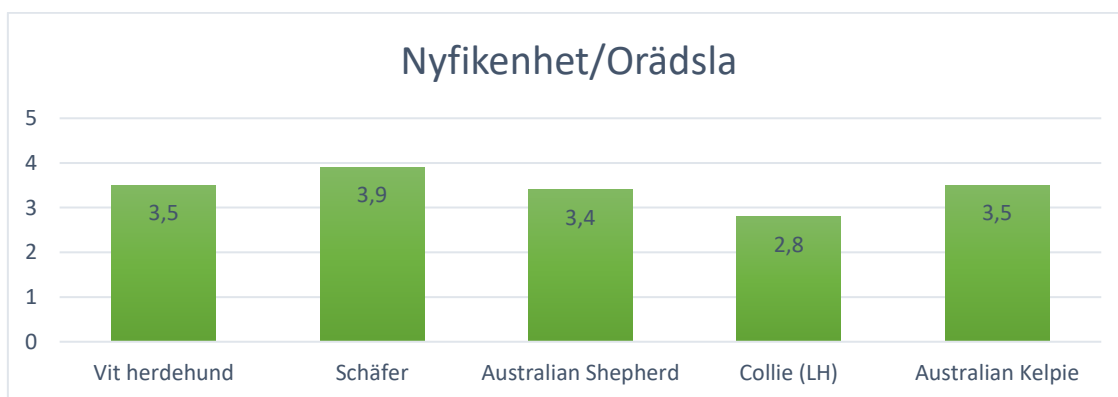
Aggressivitet

Beskriver hundens benägenhet att visa hotbeteenden i plötsliga eller okända situationer. Aggressiva beteenden syftar till att vara avståndsökande. Ju lägre genomsnitt på denna del, ju mindre benägenhet har hunden att visa hotbeteenden.

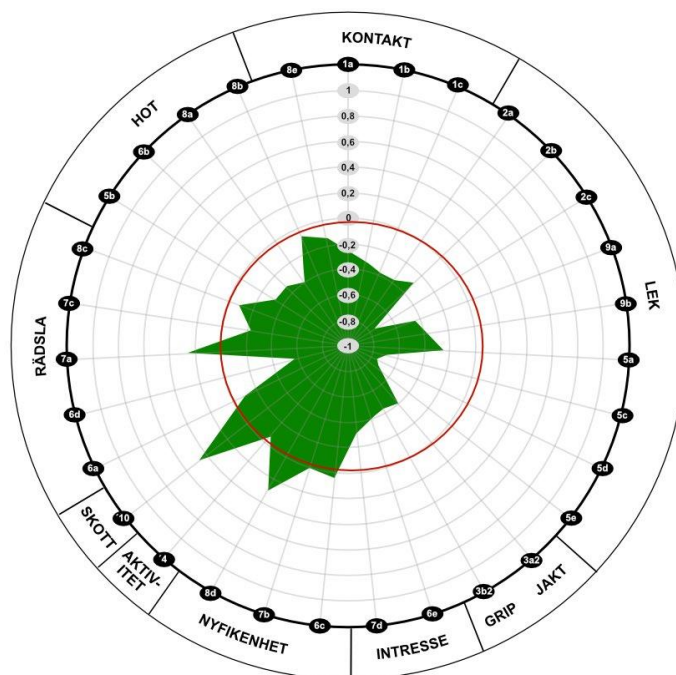
Nyfikenhet/Orädsla

Nyfikenhet/orädsla beskriver hundens reaktion vid överraskande eller okända händelser. Den vita herdehunden ska vara orädd och nyfiken. Rasens stora nyfikenhet gör att egenskapsvärdet hamnar relativt högt men det dras ned av de rädslor som finns.

Svenska Brukshundklubbens statistik

Vid en jämförelse av samtliga bruksraser²³ ser man att vit herdehund ligger högt i nyfikenhet.²⁴ Den har också mer rädslor än genomsnittet avseende ljud²⁵, både vid det som till vardags kallas för "skramlet" och vid skott. Den har mindre lekfullhet, mindre benägenhet att vara social och har mindre jaktlust än genomsnittet. Den uppvisar också mindre hotbeteenden än genomsnittet i bruksraserna.

Mentaltest

Mentaltestet 2007 är en del av korningen. Den andra delen är en Exteriörbeskrivning²⁶. På ett mentaltest bedöms hunden efter en poängskala där 300 poäng är godkänt och 600 poäng är max.

Förutom minimipoängen skall poängfördelningen minst vara 50 poäng i del 1 (Samarbete – uthållighet) samt minst 215 poäng på resterande del i protokollet.

Sedan år 2010 har 78 hanar och 72 tikar genomgått Mentaltest enligt SKK:s avelsdata.²⁷ 54 hanar (69,2%) och 35 tikar (48,6%) av de testade hundarna har fått godkänt. Genomsnittet av de godkända testerna ligger på 396 poäng för hanarna och 376 poäng för tikarna.

²³ Statistik från Svenska Brukshundklubben. Röd linje är genomsnittet för bruksraserna.

<https://brukshundklubben.se>

²⁴ 8d Spöken nyfikenhet samt aningen mer nyfiken 6c Överraskning nyfikenhet.

²⁵ 7a Ljud rädsla och 10 Skott.

²⁶ Se Lägesbeskrivning Exteriör

²⁷ 2021-08-24

Lägesbeskrivning arbetsegenskaper

Bruksprov

I bruksprov prövas hunden i både ett lydnadsmoment och ett specialmoment. Genomförandet sker både på en appellplan och i skog och mark. Tävlingarna ordnas i fyra klasser: appellklass, lägre klass, högre klass och elitklass. Det finns fem olika grenar av bruksprov vilket är spår, sök, rapport, patrull och skydd. I tidsperioden 2000–2020 har det genomförts 371 bruksprov av vit herdehund. 195 bruksprov har varit i appellklass, 110 prov i lägre klass, 42 prov i högre klass och 23 prov i elitklass.²⁸

Från och med 2010, då vit herdehund blev upptagen som bruksras i Svenska Brukshundklubben (SBK) såg trenden avseende deltagande i bruksprov relativt positiv ut, fram till och med 2017. Den nedåtgående trenden är dock i symbios med registreringsstatistiken, som också varit något avtagande.

²⁸ Statistik tillhandahållen av Svenska Brukshundklubben 2021-08-27.

82% av alla bruksprov har varit inom grenen spår och bakom samtliga 371 starter är det 100 enskilda individer som står.

Tjänstehundar

Sedan 2010 har 8 vita herdehundar blivit godkända som tjänstehundar, samtliga är godkända som patrullhundar.

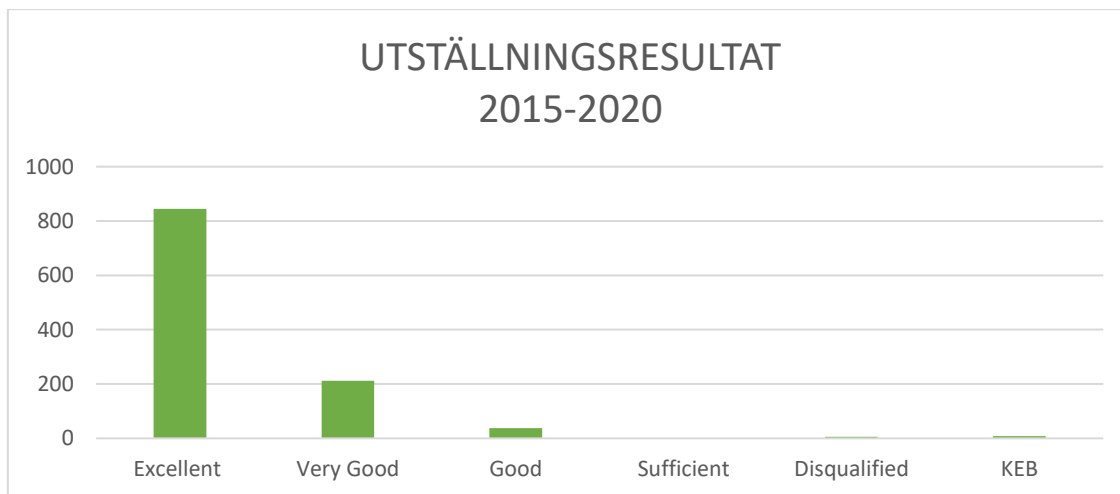
Övriga prov och tävlingar

Vit herdehund är en riktig allround-ras. Den har över tid deltagit i bland annat ett stort antal lydnadsprov, rallylydnad, nosework, agility, viltspårprov och vid några tillfällen i vallhundsprov och internationell prövningsordning (IGP).

Lägesbeskrivning exteriör

Utställningsresultat

Under tidsperioden 2015–2020 har 1102 bedömningar gjorts på utställning. Under dessa bedömningar har 845 Excellent delats ut, 212 Very Good, 38 Good, 1 Sufficient. 6 hundar har fått Disqualified och 8 KEB har delats ut. 562 CK har delats ut. Det är 254 hundar som står bakom de bedömningarna som gjorts under denna tidsperiod. Om man utgår från att det under 2010-2020 registrerades 1190 hundar så är det 21% av hundarna som bedömts i utställningssammanhang.

Exteriörbeskrivning

Under tidsperioden 2015–2020 har 65 exteriörbeskrivningar gjorts av 61 enskilda hundar. 64 har renderat i godkänd exteriörbeskrivning och 1 har fått ej godkänd exteriörbeskrivning. Om man utgår från att det under 2010–2020 registrerades 1190 hundar så är det 5% av hundarna som exteriörsbeskrivits.

Kortsiktiga mål avseende population och hälsa (5 år)

- Möjliggöra inmönstring av nytt genetiskt material.
- Öka antalet individer som går i avel från dagens 7% till 10%.
- Undvika upprepade kombinationer.
- Minska den stamtavleberäknade inavelsökningen för populationen i genomsnitt till maximalt 1%.
- Skapa förståelse för att en enskild hund, utifrån rådande population inte bör lämna efter sig mer än **max 25 valpar** alternativt **max 4 kullar**. Det högsta lämpliga antalet avkommor efter en hund är 8-9 valpar.²⁹

Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)

- Vit herdehundklubb ska i samarbete med SBK/SKK sträva efter att etablera en permanent möjlighet att kunna inmönstra nytt genetiskt material.
- Vit herdehundklubb ska främja oanvända hundar i avel. Främja artificiell insemination och ökat användande av möjligheten till dubbelparning.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar som överstiger 0,4% i stamtavleberäknad inavelskoefficient³⁰.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar vars föräldrar har fler än 18 valpar sedan innan³¹.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till upprepade kombinationer.
- Vit herdehundklubb ska fortsätta att uppmuntra till att många individer röntgas så att vi även fortsättningsvis har 60% eller fler röntgade.

²⁹ Enligt SKKs grundregler får en tik inte ha fler än 5 kullar. Detta innebär inte att en tik **ska** ha fem kullar. Antalet lämpliga valpar är 8-9 på grund av att ingen hane eller tik bör ges tillfälle att få fler valpar än 5% av dem som föds under hans/hennes generation. Det ideala antalet valpar är 2% vilket i dagsläget utgör 8-9 valpar.

³⁰ Under tidsperioden 2011-2021 föddes 156 kullar varav 97 (62,1%) hade 0% i inavelsökning. 6 kullar (3,8%) hade 0,2% i inavelsökning. 13 kullar (8,3%) hade 0,4% i inavelsökning. Totalt 74,3% av kullarna hade alltså 0,4% eller mindre i inavelsökning, därmed är det rimligt att sätta 0,4% som en övre gräns för valphänvisning.

³¹ Det nuvarande genomsnittet för antal valpar per kull ligger på 6,1 valpar. En hund som har 18 valpar eller fler innan den får en ny kull kan få fler än 25 valpar. (18 + 6,1 = 24,1)

Långsiktiga mål avseende population och hälsa (10-15 år)

- 20–30% av alla herdar används i avel.
- Den stamtavleberäknad inavelsökning används inte längre utan DNA ligger till grund för inavelsberäkningen.
- Inmönstring av nytt genetiskt material är en naturlig del av avelsarbetet och betraktas som en resurs.
- Rasen har en stor genetisk variation som vårdas och bibehålls.
- Ha en jämn, hög nivå av hundar med utmärkt led-hälsa och över tid ha minst 65% röntgade.

Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska fortsätta att informera samtliga uppfödare om riskerna med inavel och förlust av genetisk variation samt vikten av att låta ett större antal individer ingå i avelsarbetet.
- Vit herdehundklubb ska säkerställa att nytt genetiskt material kan inkluderas över tid.
- Vit herdehundklubb ska uppmuntra till fortsatt arbete för att bibehålla existerande led-hälsa.
- Vit herdehundklubb ska främja internationellt samarbete.

Kortsiktiga mål avseende mentalitet och arbetsegenskaper (5 år)

- Öka egenskapsvärdet för lekfullhet till 3,2 eller högre.
- Öka egenskapsvärdet för jakt till 2,4 eller högre.
- Öka egenskapsvärdet för socialitet till 3,5 eller högre.
- Öka egenskapsvärdet för nyfikenhet/orädsla till 3,6 eller högre.
- Bibehålla en låg aggressionsnivå och en stor nyfikenhet.
- Öka antalet mentalbeskrivna hundar till 45%.
- Öka antalet starter i bruksprov från dagens i genomsnitt 30/år till 35 eller mer per år.
- Öka antalet individer som deltar i bruksprov från dagens i genomsnitt 8 hundar/år till 10 hundar eller fler.

Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)

- Uppmuntra till ökat antal mentalbeskrivna hundar för att ytterligare kartlägga den vita herdens mentalitet och införliva socialt starka och lekfulla individer i aveln.
- Undvika att avla på hundar som uppvisar skotträdsla i samband med mentalbeskrivning.
- Vit herdehundklubb ska arrangera minst två mentalbeskrivningar per år.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kombinationer som innehåller föräldrar med skotträdsla.
- Vit herdehundklubb ska i samarbete med lokala brukshundklubbar lägga till rätta för att fler hundägare väljer att prova på bruksprov och/eller andra tävlingar samt bidra till att tillgodose behovet av funktionärer och frivilliga som behövs för att genomföra bruksprov.

Långsiktiga mål avseende mentalitet och arbeteegenskaper (10–15 år)

- Hundar med stor social självsäkerhet och leklust används i stor utsträckning i avelsarbetet. Hundar med kvarstående rädsla, social otillgänglighet och skotträdsla används inte i avel.
- Närmare 50% av alla hundar mentalbeskrivs.
- Vit herdehundklubb har ett gott samarbete med lokala brukshundklubbar över hela Sverige och kan därmed anordna flertalet mentalbeskrivningar för rasen årligen.
- Antalet starter i bruksprov per år är över 50.
- Antalet individer som deltar i bruksprov är över 20 hundar/år.

Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska arrangera mentalbeskrivningar varje år, vid minst två tillfällen.
- Vit herdehundklubb ska samarbeta med lokala brukshundklubbar och därigenom öka antalet mentalbeskrivna brukshundar över lag.
- Vit herdehundklubb ska kontinuerligt rekrytera och utbilda figuranter och om möjligt även beskrivare.
- Vit herdehundklubb ska sträva efter att arrangera ett återkommande rasmästerskap för att uppmuntra till större deltagande.
- Vit herdehundklubb ska delta i Svenska Brukshundsklubbens arbete för att stärka bruksrasernas status i Sverige.

Kortsiktiga mål avseende exteriör (5 år)

- Öka antalet enskilda individer som bedöms på utställning från dagens 21% till 25%.
- Öka antalet enskilda individer som exteriörbeskrivs från dagens 5% till 9%.

Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)

- Vit herdehundklubb ska varje år anordna en rasspecial, på lik linje med tidigare år.
- Vit herdehundklubb ska ordna med exteriörbeskrivning vid minst 1 tillfälle per år. Gärna i samband med mentaltest och/eller rasspecial.

Långsiktiga mål avseende exteriör (10-15 år)

- 30% av alla vita herdehundar ställs ut minst 1 gång.
- 20% av alla vita herdehundar exteriörbeskrivs.

Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska varje år anordna en rasspecial, på lik linje med tidigare år.
- Vit herdehundklubb ska ordna med exteriörbeskrivning vid minst 1 tillfälle per år. Gärna i samband med mentaltest och/eller rasspecial.

Checklista för uppfödare och valpköpare – följer kullen RAS?³²

- **Vilken stamtavleberäknad inavelsökning har kullen?**
Har den 0,4% eller lägre följer kullen RAS och kan få valphänvisning. *Observera att den genetiska inavelsgraden för rasen i genomsnitt redan ligger på 27–28%, sträva därför efter så låg inavelsökning som möjligt.*
- **Hur gamla är föräldradjuren när kullen blir till?**
Är de äldre än 24 månader följer kullen RAS och kan få valphänvisning.
- **Hur många avkommor har de tilltänkta föräldradjuren sedan tidigare?**
Är det under 18 per förälder följer kullen RAS och kan få valphänvisning om kombinationen inte gjorts tidigare. *Observera att det lämpliga antalet avkommor efter en hund är 8–9 avkommor, detta för att bevara populationen på sikt.*
- **Har föräldradjuren över 100 i preliminärt kullindex alternativt HD A-B-C?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning. *Observera att HD C enbart får paras med HD A eller HD B för att få valphänvisning och att avkommorna bör utvärderas noggrant oavsett kombination.*
- **Har föräldradjuren över 100 i preliminärt kullindex alternativt ED 0-ED 1?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning. *Observera att ED1 enbart får paras med ED 0 för att få valphänvisning och att avkommorna bör utvärderas noggrant oavsett kombination.*
- **Har föräldradjuren känd mental status utan 5:a på skott?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning. *Observera att social otillgänglighet/kvarstående rädsla precis som skotträdsla har hög ärftlighet, sträva därför efter socialt tillgängliga och trygga individer i din avel och utvärdera avkommorna noggrant efter varje kombination.*
- **Har minst ett av föräldradjuren ställts ut vid en officiell utställning med lägst bedömning Sufficient alternativt har en godkänd exteriörbeskrivning/bedömning?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning. *Observera att hanhundar som inte ställts ut vid officiell utställning alternativt inte har en godkänd exteriörbeskrivning/bedömning måste bifoga testikelintyg för att få valphänvisning samt för att få registreras hos SKK. Utvärdera avkommornas exteriör genom endera utställningen eller exteriörbeskrivning/bedömning.*

³² Utöver rekommendationerna som RAS utgör ska varje hundägare som upplåter sin hund till avel följa Svenska Kennelklubbens och Jordbruksverkets regelverk för uppfödning av hund.